

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 18. jūnijā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneši Daiga Rezevska un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 107/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Kriminālprocesa likuma 4. pantu un pārejas noteikumu 63. punktu, ciktāl tas pieļauj Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas un 126. panta 3.¹ daļas piemērošanu tādā kriminālprocesā, kurā procesa virzītāja lēmums uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu pieņemts pirms minēto tiesību normu stāšanās spēkā, (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju no 2019. gada 10. oktobra.

1.2. apturēt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas (datums) lēmuma par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un konfiskāciju izpildi.

2. Kriminālprocesa likuma 4. pants paredz: “Kriminālprocesa kārtību nosaka tā kriminālprocesa tiesību norma, kura ir spēkā procesuālās darbības izdarīšanas brīdī.”

Kriminālprocesa likuma pārejas noteikumu 63. punkts nosaka: “Procesuālās darbības, kas veiktas saskaņā ar Kriminālprocesa likumu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2017. gada 31. jūlijam, un to rezultātā iegūtie materiāli saglabā savu tiesisko statusu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu, lūdzot izvērtēt Kriminālprocesa likuma pārejas noteikumu 63. punkta atbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam (pieteikums Nr. 48/2020). Izskatot minēto pieteikumu, Satversmes tiesas 1. kolēģija 2020. gada 8. aprīlī pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, jo konstatēja, ka pieteikumā nav norādīts pamatojums tam, ka tieši apstrīdētā norma aizskartu Pieteikuma iesniedzējai Satversmē noteiktās pamattiesības. Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģijai ir jāizvērtē, vai atkārtoti iesniegtajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar kolēģijas iepriekš izvērtēto pieteikumu.

Izskatāmajā pieteikumā ir papildināts prasījums un tā juridiskais pamatojums. Tādējādi pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, un Satversmes tiesas kolēģijai no jauna ir jāpārbauda tā atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka attiecībā uz Pieteikuma iesniedzējas finanšu līdzekļiem tika uzsākts process par noziedzīgi iegūtu mantu, kas noslēdzās ar Rīgas apgabaltiesas (datums) lēmumu. Augstākā tiesa (datums) pieņēma lēmumu atjaunot procesu par noziedzīgi iegūtu mantu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Pēc tā atjaunošanas process par noziedzīgi iegūtu mantu noslēdzās ar Rīgas apgabaltiesas (datums) lēmumu atzīt Pieteikuma iesniedzējas finanšu līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Rīgas apgabaltiesas (datums) lēmums pieņemts, pamatojoties citstarp uz Kriminālprocesa likuma 124. panta sesto un septīto daļu un 126. panta 3.¹ daļu. Šīs normas esot stājušās spēkā 2017. gada 1. augustā, proti, pēc tam, kad tika uzsākts process par noziedzīgi iegūtu mantu un pieņemts Rīgas apgabaltiesas (datums) lēmums. Tās nosakot zemāku pierādīšanas standartu mantas atzīšanai par noziedzīgi iegūtu nekā tās normas, kas šajā procesā bija piemērojamas iepriekš, kā arī uzliekot pierādīšanas nastu Pieteikuma iesniedzējai. Tādējādi, piemērojot šīs normas attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju, esot aizskartas tai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu un pārkāpts Satversmes 1. pantā ietvertais tiesiskās paļāvības princips.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas paredzot Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas un 126. panta 3.¹ daļas tūlītēju piemērošanu jau uzsāktos procesos par noziedzīgi iegūtu mantu un tādējādi izraisot Pieteikuma iesniedzējai Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā konstitucionālajai sūdzībai noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmumu izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu krimināllietā. Taču Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija, izskatot izmeklētāja sūdzību un prokurora protestu, citstarp piemēroja apstrīdētās normas un nolēma atzīt Pieteikuma iesniedzējas finanšu līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem un konfiscēt tos valsts labā. Minētais lēmums nav pārsūdzams. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizsargāt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrajam teikumam, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no brīža, kad tika sastādīts pilns Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas nolēmums lietā (numurs), tas ir, no (datums). Pieteikums Satversmes tiesai nosūtīts 2020. gada 22. maijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtais daļas otrā teikuma prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas paredzot Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas un 126. panta 3.¹ daļas tūlītēju piemērošanu jau uzsāktos procesos par noziedzīgi iegūtu mantu un tādējādi izraisot Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz taisnīgu tiesu un tiesiskās palāvības aizskārumu.

Satversmes tiesa, konkretizējot Satversmes 92. pantu, ir norādījusi: taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus savstarpēji saistītus elementus, piemēram, tiesības uz pieeju tiesai, pušu līdztiesības un sacīkstes principu, tiesības tikt uzklautam, tiesības uz motivētu tiesas spriedumu, kā arī tiesības uz pārsūdzību. Tikai tāds tiesas process, kas nodrošina minēto elementu īstenošanu, garantē personai efektīvu tās tiesību aizsardzību. Tādējādi valsts pienākums ir noteikt tādu lietas izskatīšanas kārtību, citstarp arī kriminālprocesā, lai persona varētu taisnīgā un objektīvā tiesā efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedums lietā Nr. 2017-23-01 12. punktu*).

Savukārt tiesiskās paļāvības principam ir jāaizsargā personas tiesības gadījumos, kad normatīvā regulējuma grozījumu rezultātā notiek vai ir iespējama privātpersonu tiesiskā stāvokļa pasliktināšanās (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 8. novembra sprieduma lietā Nr. 2006-04-01 21. punktu un 2013. gada 12. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-21-01 10.2. punktu*). Tomēr tiesiskās paļāvības princips neizslēdz to, ka indivīda reiz iegūtās tiesības var tikt grozītas likumīgā un tiesiskā veidā. Proti, šis princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 13. novembra spriedums lietā Nr. 2018-22-01 24. punktu*).

Tiesām ir saprātīgi piemērot tūlītēju spēku procesuālajām tiesību normām (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009. gada 17. septembra sprieduma lietā "Scoppola v. Italy (No. 2)", pieteikuma Nr. 10249/03, 110. punktu*). Tomēr pieteikumā nav pamatots, kāpēc Pieteikuma iesniedzējai būtu bijis pamats paļauties uz nemainīgu procesuālo regulējumu.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka 124. panta sestā un septītā daļa un 126. panta 3.¹ daļa veido Pieteikuma iesniedzējam nelabvēlīgu regulējumu. Tomēr tas vien, ka Pieteikuma iesniedzējai liekas atbilstošāks iepriekšējais procesuālais regulējums, nevar būt par pamatu, lai konstatētu Satversmes 1. un 92. panta pārkāpumu.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums ir uzskatāms par acīmredzami nepietiekamu prasījuma apmierināšanai.

9. Tā kā lieta nav ierosināma, jo pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma prasībām, šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 107/2020).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kusiņš